

Езикови особености на колокациите в английски език

ас.Ивелина Жечкова

English peculiarities of the Collocations in English: *This article is concentrated on the problems non-native speakers may have with English vocabulary use-in particular with the appropriate combinations of words. This aspect of language is called collocation. The problem of the learner of English is that there is no collocation rules that can be learned. The native English speaker intuitively makes the correct collocation, based on a lifetime's experience of hearing and reading the words in set combinations. The non-native speaker has a more limited experience and may frequently collocates words in a way that sounds odd to the native speaker.*

Key words: collocation, peculiaritie

ВЪВЕДЕНИЕ

Статията е концентрирана върху лексикалните проблеми, правилната и точна употреба на дадени единици в лексиката, които образуват словосъчетания, наречени колокации. Тяхната употреба може да разграничи говорещите английски език като роден (т.е. “native speakers”) от тези, които го изучават като чужд. Ако един “native speaker” иска да помогне на някого, ще каже “Can I give you a hand?” вместо “Can I help you?” (Salkauskiene, 2002)

Английският език е богат на колокации. Защо казваме “last year”, а не “last hour”? и защо отиваме някъде “by car” или “by bus”, но “on foot”. Причината е в колокацията. Знанието за значението на думата не е единствено това, което се дава като речникова дефиниция. То включва и знанието за думите, които се свързват с думата – основа. Различни колокации използване, когато искаме да опишем добре изглеждащ мъж и жена – казваме “handsome man”, но “beautiful woman”. Говорим за “high mountains and, tall trees”, а не обратно. Също така – мъжът може да е “tall”, но никога “high”, докато таванът (“ceiling”) може да бъде единствено “high”.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Колокациите – устойчиви (строго установени) или неустойчиви (гъвкави) са резултат от многогодишната употреба на говорещите английски език като роден. Автоматичното и интуитивно използване спомага за правилно и по-прецизно изразяване. Тази автоматизация обаче липсва на учещите английски език, в резултат на което те допускат грешки и тяхната реч не звучи по разбираем начин. Именно затова тяхната цел е да постигнат компетентност и способност в изучаването на езика, за да продуцират по-естествено звучаща реч.

По –голямата част от английските думи са полисемантични и тяхното значение във всеки контекст се определя от самия контекст чрез думите, които заобикалят и се свързват с думата – основа. Колокациите са примери на лексикални единици, които не трябва да се бъркат с идиомите. Например правилната употреба е: strong rain, а не powerful tea, heavy rain, а не strong rain.

Лексикалните колокации имат свое собствено значение и то се базира на колокативно значение на една дума. А нейното колокативно значение се състои от асоциациите, които тя придобива поради значенията на думите, които предпочитат да се съчетават с нея (Geoffrey Leech, 1978)

Именно поради това трябва да се съгласим с Michael Lewis, че познаването на една дума включва много повече от това да установи еднозначното отношение между думата в чуждия и роден език. От първостепенна важност за употребата на една дума е практически да владееш колокационния диапазон на тази дума и неговите ограничения (Michael Lewis)

За да добием ясна представа за това какво представлява лексикалните колокации, трябва да ги разграничим, от идиомите, и от друга – от свободните

колокации. В един от полезните речници за колокации – The BBI Combinatory Dictionary of English: A Guide to word combinations [1986] – думата “collocation” е дефинирана по следния начин:

„В английския език, както и в много други езици съществуват много твърдо установени, неидиоматични фрази и конструкции. Такива групи от думи се наричат фиксирани, постоянни комбинации или колокации. Колокациите се делят на две основни групи: граматически и лексикални”

Дефинициите и примерите относно идиомите, транзитивните, лексикални и свободни колокации, се разглеждат в следната таблица:

Класификация	Примери
<u>Idioms</u> [relatively frozen expressions whose meaning of their component parts] / Benson et al., 1986a: 252-53/	to kick the bucket [“to die”] to spill the beans [“to tell a secret too soon or to the wrong person”]
<u>Transitional combinations</u> [“frozen than ordinary collocations and have a meaning close to their component parts]	to foot the bill [“to pay the bill”] to catch one’s breath [“to return to normal after being busy or `very active”] To carry weight [“be convincing”] to see action [“participate in combat”]
Free combinations [the least cohesive type of word combinations]	to condemn /decry /denounce/acclaim/forget/investigate/ report/study/recall, etc. a murder to destroy a barn /bridge/ document /factory/harbor/ road/village, etc.
<u>Lexical collocations</u> [arbitrary recurrent word combinations] / Benson et al., 1986a: 253-54/	to reach a verdict to commit a murder, to launch a missile to withdraw an offer, to make an impression, best /kind/ warm regards

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Според Benson, Benson и Ilson, типичните лексикални колокации се състоят от съществителни, прилагателни, глаголи и наречия. Benson, Benson и Ilson класифицират лексикалните колокации в следните структурни типове:

1. Verb + noun [wind a watch, quench one’s thirst]
2. Adjective + noun [torrential rain]
3. Noun + verb [volcanoes erupt]
4. Noun 1 + of + noun 2 [a school of whales]
5. Adverb + adjective [closely acquainted]
6. Verb + adverb [apologize humbly]

Отличителната черта на колокациите, различно от идиоматичните изрази е синтактичната им модификация.

Например, можем да кажем: effectively writing и write effectively

Колокациите могат да бъдат в синтактична връзка (като например – сказуемо-допълнение: make и decision) лексикална връзка или в свободна, нелингвистично дефинирана връзка. Знанието за колокациите е съществено за компетентната употреба на езика.

Лексикалните колокации, за разлика от граматическите, не съдържат предлози, инфинитиви или подчинени изречения.

Типичните лексикални колокации се съставят от съществителни, прилагателни, глаголи и наречия. Според класификацията, дадена в BBI Combinatory, съществуват 7 типа лексикални колокации, описани по-долу. Разгледани са връзките и образците глаголи, които съществуват в английски и в български език.

I - Verb + noun /pronoun or a prepositional phrase

Този образец глаголи също може да бъде открит в българския език.

Launch a missile – изстрелвам снаряд
fly a kite – пускам хвърчило
make an impression – правя впечатление

II – Verb + noun

Типичните примери за български и английски са:

Revoke a license – отнемам лиценз
Lift a blockade – вдигам блокада
Break a code – разшифровавам код

III – Adjective + noun

Голяма част от колокациите от този тип кореспондират с тези в български език:

Strong tea – силен чай
Weak tea – слаб чай

IV - Noun + verb

Съответните примери в български и английски език са:

Bees buzz – пчелите бръмчат
Alarms go off – алармите се изключват

V – Noun 1- of -noun 2

A bunch of flowers-букет цветя
A colony of bees – кошер пчели

VI – adverb + adjective

English examples :
Closely acquainted
Strictly accurate

Bulgarian examples:
силно накарнен
дълбоко обиден

VII – Verb + adverb

English examples :
Amuse thoroughly
Appreciate sincerely

Bulgarian examples:
обичам силно
уча задълбочено

Доброто познаване на възможностите и вариантите за съчетаване на думи е решаващо за отличното владение на английския език и често се тества. Колокациите помагат на учащите да развият писмения и говорим английски .

ЛИТЕРАТУРА

[1] Benson, Benson and Ilson. The BBI dictionary of English word combinations. Amsterdam, Philadelphia; John Benjamins Publishing Co.

[2] Hill, J. and Michael Lewis. LTP dictionary of selected collocations. Hove, England: Language Teaching Publications, 1997

[3] Lewis, M. Implementing the lexical approach. London: Language Teaching Publications, 1998

За контакти:

Ас. Ивелина Жечкова, Катедра по Филологически науки, Русенски университет "Ангел Кънчев", филиал-Силистра, тел.: 821-521, e-mail: ivelina.zhechkova@abv.bg

Докладът е рецензиран.